

ПРОТОКОЛ и ИНСТРУМЕНТАРИУМ

ПРОГРАМНО СПОРАЗУМЕНИЕ

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА АНГАЖИРАНОСТ

WP2 Разработване на модел за сътрудничество

Funded by
the European Union

Association NAIA

UNA CASA
PER L'UOMO
società cooperativa sociale

www
www.work-with-perpetrators.eu

Протокол и инструментариум ASAP 2.0
Програмно споразумение ASAP 2.0
Декларация за ангажираност ASAP 2.0
WP2 Разработване на модел за сътрудничество

Разработка на: Union of Women Associations of Heraklion

В сътрудничество с: Una casa per l'uomo societa cooperativa sociale (UCPU), Association NAIA (NAIA), European network for the work with perpetrators of domestic violence ev (WWP), Association for the prevention and handling of violence in the family (SPAVO).

Януари 2024

Декларация

Съдържанието на този документ представя само възгледите на автора и е изцяло негова отговорност. Европейската комисия не носи никаква отговорност за използването на информацията, която се съдържа в документа.

1. Въведение 4	
1.1. Българското законодателство и дефиницията за домашно насилие	4
1.2. Разработване на Оперативния протокол	6
1.3. Цели на A.S.A.P.2.0 Протокола	7
2. Актуални предизвикателства пред защитата на пострадалите от домашно насилие 8	
2.1. Извънредни/ кризисни ситуации (COVID-19)	8
2.2. Закрила на детето	8
2.3. Кибер/онлайн насилие срещу жени и момичета (CVAWG)	10
2.4. Основни рискови фактори, свързани с предизвикателствата пред борбата с домашното насилие, включително онлайн сигурността, устойчивата и ефективна подкрепа от професионалистите, оценката на риска и защитата на децата	13
2.4.1. Управление и координиране на процеса	13
2.4.2. Координирана оценка на риска	14
3. Участници 15	
3.1. Участници	15
3.2. Целева група и изключения	15
3.3. Задължително и доброволно участие в програмата за извършители	16
4. Поверителност 17	
5. Протокол за сътрудничество и инструменти към него 18	
5.1. Фаза 1	18
5.2. Фаза 2	18
5.3. Фаза 3	19
5.3.1. Съвместна оценка на риска	19
5.3.2. Оценка на рецидивизма	20
5.3.3. Оценка на индивидуалната промяна	21
6. Приложения 22	
6.1. Контролен списък: Индикатори за риска в ситуация на насилие	22
6.2. Инструмент за оценка на рецидивизма	24
6.3. Протокол от среща	25

1. Въведение

1.1. Българското законодателство и дефиницията за домашно насилие

Дефиницията за домашно насилие и съответните ангажименти на компетентните органи за защита на жертвите са посочени в **Закона за защита от домашното насилие** (ЗЗДН, 2005 г.)¹. Този закон урежда правата на лицата, пострадали от домашно насилие; мерките за защита и реда за тяхното налагане; органите и механизмите за провеждане на държавната политика за превенция и защита от домашното насилие и взаимодействието между тях; програмите за превенция и специализираните услуги за предоставяне на защита, помощ и подкрепа на лицата, пострадали от домашно насилие или в риск. Освен като сериозна крачка в хармонизирането на законодателството на страната с европейското право в областта на защита на правата на човека, този специален Закон се приема и като признаване на обществената значимост на проблема и ангажимент на държавата да осигури защита и подкрепа на жертвите на домашно насилие. Наличието на специално законодателство в областта дава послание, че домашното насилие не е личен проблем, не трябва да има обществена търпимост към него, а защитата на правата на жертвите е приоритет на държавните власти.

Основите принципи, върху които ЗЗДН е изграден, са: бързина и дори спешност на защитата; бързо отделяне на насилника от жертвите; многообразие от мерки за защита; съчетаване на съдебна защита с мерки за социална закрила и рехабилитация; сътрудничество между държавните органи и неправителствения сектор.

Чл. 2. ал.1 от ЗЗДН регламентира, че „ Домашно насилие е всеки акт на физическо, сексуално, психическо или икономическо насилие, както и опитът за такова насилие, принудителното ограничаване на личния живот, личната свобода и личните права, извършени спрямо лица, които се намират в родствена връзка, които са или са били в семейна връзка или във фактическо съпружеско съжителство или в интимна връзка.” Както се вижда в специалния закон липсва третиране на домашното насилие, като насилие, което в по-голяма степен засяга жените.

Услугите за подкрепа на жертвите и програмите за работа с извършители на домашно насилие са част от мерките за защита, регламентирани в чл. 5 на ЗЗДН.:

1. задължаване на извършителя да се въздържа от извършване на домашно насилие;
2. отстраняване на извършителя от съвместно обитаваното жилище за срока, определен от съда;
3. забрана на извършителя да приближава пострадалото лице, жилището, местоработата и местата за социални контакти и отдиш на пострадалото лице при условия и за срок, определени от съда;
4. забрана на извършителя да осъществява контакт с пострадалото лице под каквато и да е форма, включително по телефон, чрез електронна или обикновена поща и факс, както и чрез всякакви други средства и системи за комуникация при условия и за срок, определени от съда;

¹ Закон за защита от домашното насилие, <https://lex.bg/laws/ldoc/2135501151>

5. временно определяне местоживеенето на детето при пострадалия родител или при родителя, който не е извършил насилието, при условия и за срок, определени от съда, ако това не противоречи на интересите на детето;

---

6. **задължаване на извършителя на насилието да посещава специализирани програми за преодоляване на агресията и справяне с гнева;**

---

7. **насочване на пострадалите лица към специализирани услуги за защита, помощ и подкрепа или програми за възстановяване;**

---

8. **насочване на пострадалите деца към специализирани услуги за защита, помощ и подкрепа на деца, жертви или свидетели на насилие.**

Програмите за подкрепа на жертви на домашно насилие и програмите за работа с извършители на домашно насилие в България не се развиват паралелно. В страната първо стартираха рехабилитационни услуги за пострадалите, изпълнявани основно от неправителствени организации. Разширявайки и усъвършенствайки формите на подкрепа за жертвите същите тези организации, подтикнати от необходимостта да осигурят по-добра защита на пострадалите и да предотвратят повторни посегателства срещу тях, стартираха първите програми за работа с извършители на домашно насилие.

Според закона, държавата „създава условия за изпълнението на програми за превенция на домашното насилие и специализирани услуги за защита, помощ и подкрепа на лица, пострадали от домашно насилие и в риск.“ През 2010 година с постановление на Министерски съвет беше приет Правилник за прилагане на ЗЗДН, който урежда изпълнението на мерките за защита, взаимодействието между държавните власти и организациите, които подкрепят пострадалите и работят с извършители на домашно насилие. Всяка година Министерски съвет приема Национална програма за превенция и защита от домашно насилие, в която се обръща специално внимание на осигуряването на достъпни и качествени социални услуги за пострадалите, работа за корекция на поведението на извършителите на домашно насилие, обучителни програми с деца и младежи, повишаване на капацитета на професионалистите от институциите, мониторинг и оценка на политиките в областта на защита от домашно насилие.

В съответствие с Регламент (ЕС) № 1215/2012 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела и Регламент (ЕС) 606/2013 относно взаимното признаване на мерки за осигуряване на защита по граждански дела, с изменения в ЗЗДН от юли 2015 г., се въведе глава III за взаимно признаване на защитни мерки по граждански дела. Лице, което се ползва от мярка за осигуряване на защита, постановена в страна от Европейския съюз, може да поиска издаването на заповед за защита в България от Софийски градски съд / чл. 23 от ЗЗДН/.

Важни изменения, които засилват наказателната отговорност за домашно насилие, бяха въведени в България през 2019 година чрез Наказателния кодекс². Промените са в следната посока:

- разработване на допълнителна квалификационна характеристика „в условията на домашно насилие“, която осигурява основание за по-тежко наказание за най-важните престъпления срещу лице (убийство, принуда към самоубийство, умишлено причиняване на телесни повреди, принуда, заплаха);

- инкриминиране на систематичното дебене;

- премахване на умишлено тежко телесно увреждане, нанесено в условията на домашно насилие от възходящ или низходящ роднина, съпруг/а, брат/сестра, от обхвата на деянията, които са наказуеми по жалба на жертвата и определянето му като престъпление от общ характер;

---

2 <https://lex.bg/laws/ldoc/1589654529>

- разширяване на обхвата на защитата чрез наказателноправен характер и увеличаване на наказанието за принуда към брак и съжителство;

Въпреки че съществуват редица предизвикателства пред финансирането, недостига и неравномерното териториално разпределение на услугите за жертви, методически тяхната работа е много по-добре уредена и регламентирана на национално и регионално ниво, отколкото на Програмите за работа с извършители на домашно насилие. От 1 юли 2020 година в България е в сила Закон за социалните услуги³, Правилник за неговото прилагане и Наредба за критериите и стандартите за предоставяне на социални услуги. Тези документи в голяма степен задават правната рамка, с която да се гарантира достъпна, навременна и ефективна подкрепа за пострадали от домашно насилие. Подобно стандартизиране обаче продължава да липсва за Програмите за работа с извършители на домашно насилие. Те се изпълняват изцяло от НПО и са различни в различните райони на страната.

1.2. Разработване на Оперативния протокол

Сътрудничеството между програмите, които работят с извършители на домашно насилие и услугите за подкрепа на жертви на домашно насилие, е необходимост, която е посочена в международното и националното законодателство на много страни в Европа. Потребност от такова сътрудничество има и в ежедневната работа на професионалисти, които работят в програми за извършители и услуги за защита на жертви на домашно насилие.

Този Протокол е актуализирана версия на съществуващия протокол, разработен по време на изпълнението на Проект A.S.A.P. - Системен подход към извършителите на домашно насилие, съфинансиран от Програмата за права, равенство и гражданско участие на Европейския съюз REC 2019. Протоколът A.S.A.P. се оказва полезен инструмент за управление на сътрудничеството между програмите, работещи с извършители и жертви на домашно насилие.

Този документ е разработен на база на оригиналния Протокол, като е адаптиран към новите предизвикателства в областта на защита на пострадали от домашно насилие. По-конкретно, този актуализиран Протокол включва резултатите от пилотното внедряване на Протокола A.S.A.P и взема под внимание няколко допълнителни важни аспекта, свързани с кризисни ситуации, като например пандемията от COVID-19, защитата на децата, дигиталното измерение на насилието срещу момичета и жени и координирания отговор.

Освен това той отразява основните възможности и предизвикателства, идентифицирани при предварителното картографиране на съществуващите форми на сътрудничество и добрите практики в Европа, проведено от партньорите по проекта. Той е насочен към осигуряване на безопасността на жените и децата, жертви на насилие чрез:

- Сътрудничество и координирани интервенции;
- Създаване на институционални споразумения;
- Изграждане на капацитет на професионалистите по въпроси, свързани с домашното насилие;
- Подобри интервенции и проследяване на случаите на домашно насилие;
- По-добро разбиране на насилието над жени, извършвано от мъже/домашното насилие;
- Разбиране за въздействието на COVID кризата върху домашното насилие;
- Фокусиране върху въпросите, свързани със закрилата и защитата на децата;
- Разширяване на подхода за справяне с онлайн насилието над жени.

Оперативният протокол и инструментариумът към него предлагат механизъм за по-тясно сътрудничество между професионалистите, работещи в услугите за подкрепа на жертви на домашно насилие и в програмите за работа с извършители. Той очертава структуриран и поэтапен процес на координация между специалистите, ясен времеви график и тематична рамка на

3 <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2137191914>

срещите за споделяне на информация, междуинституционално сътрудничество и съвместно планиране.

Протоколът A.S.A.P. 2.0 има универсална и гъвкава структура, подходяща за използване във всички случаи на домашно насилие. Той може да се адаптира към специфичната ситуация във всяка организация и националния контекст на всяка държава.

Методологията, използвана за разработване на Протокола следваше философията за адаптивност, с цел създаване на жизнеспособен инструмент за сътрудничество и координиран отговор срещу домашното насилие, както по отношение на защита на жертвите, така и по отношение на корекция на поведението на извършителите. Протоколът A.S.A.P 2.0 е структуриран така, че да се обърне специално внимание на кризата с пандемията от COVID-19, необходимостта от защита на децата и онлайн насилието, за да се гарантира в по-голяма степен защитата на пострадалите в случаи на рецидив или увеличаване на риска.

В съдържанието на Протокола са включени важни въпроси, като например фактори, които увеличават опасността за жертвата; мерките за ефективна защита на децата; подходите при регистриране на рецидивизъм и др. Предложени са също така практически инструменти за оценка на риска, които могат да се прилагат регулярно, така че сигурността на пострадалите да бъде гарантирана във всеки един момент.

Практическите инструменти, които се използват при прилагането на Протокола са поместени като ПРИЛОЖЕНИЯ.

1.3. Цели на A.S.A.P.2.0 Протокола

Настоящият протокол има за цел да предостави оперативен инструмент за осъществяване на системно сътрудничество между услугите за подкрепа на жертвите и програмите за извършители. В случаите, които засягат деца следва да бъдат привлечени също професионалисти от системата за закрила на децата и социалните услуги за подкрепа на деца.

Основната цел на протокола и набора от инструменти към него е да подобри интервенциите, насочени към извършителите с оглед гарантиране на безопасността на пострадалите, в това число и децата и намаляване на риска за тях. Всяка стъпка и всяко действие в рамките на сътрудничеството между ангажираните служби трябва да бъде в съответствие с тази цел.

2. Актуални предизвикателства пред защитата на пострадалите от домашно насилие

2.1. Извънредни/ кризисни ситуации (COVID-19)

През последните няколко години кризите, като пандемията от COVID-19, изведоха на преден план необходимостта от промени на съществуващите подходи и създаване на нови подобрени методологии и инструменти за справяне с явлението насилие над жени/домашно насилие по време на кризисни ситуации.

Стресовите фактори, ограничителните мерки, изолацията (жертвите останаха продължително време изолирани в домовете си с извършителя на насилие), трудния достъп до правни, здравни и социални услуги, както и повишеният риск от злоупотреба или рецидивизъм трябва да бъдат взети предвид при интервенциите на специалистите по време на криза. Актуализираният протокол A.S.A.P.2.0 и инструментариумът към него оценяват тези проблеми и се фокусират върху безопасността на жертвата и идентифицирането на риска за жертвата (вижте Приложение 5).

Онлайн/дистанционното консултиране по време на кризисни ситуации следва да бъде възприето от услугите за подкрепа на жертвите и от програмите за извършители, като възможност да се увеличи безопасността на жертвата, да се предотврати по-нататъшно насилие и да се сведе до минимум рискът по време на извънредни ситуации. Важно е в случаите, в които се използва дистанционно консултиране да се гарантира спазването на етичните правила и правилата за поверителност.

Всички специалисти и служби трябва да работят заедно при оценка на нивото на риска, разработването на планове за безопасност и обсъждането на предизвикателствата, които се появяват при извънредни/кризисни ситуации.

2.2. Закрила на детето

Безопасността на жените, жертви на насилие е ключов приоритет в процеса на сътрудничество, като същевременно в основата на този Протокол стои и защитата на децата в рамките на услугите за подкрепа на жертви и програмите за работа с извършители. Необходими са координирани усилия на водещите на случаи както на жертвите, така и на извършителите, за да се даде приоритет на безопасността на децата, когато тяхното благополучие, интегритет и нужди са застрашени, тъй като в повечето случаи те са свидетели на насилието в семейството.

I. Политика за закрила на детето

Защитата на правата на децата и техния най-добър интерес трябва да бъдат гарантирани във всички случаи, в които пряко или непряко са засегнати деца. Професионалистите услугите за подкрепа на пострадали и програмите за извършители имат неотменно задължение да защитават децата от злоупотреба, малтретиране, експлоатация, negliжиране и повторно травмиране.

Освен директни наблюдения, дори подозренията за нарушение на Политиката за закрила на детето трябва да бъдат докладвани (следвайки процедурите, които има всяка организация). Конкретните стъпки в процеса на защита на децата са структурирани във всяка държава, според нейното законодателство и системата за закрила на децата.

От страна на всички заинтересовани страни, участващи в прилагането на Протокола, фокусът трябва да бъде върху най-добрия интерес на децата и избягването на последващи посегателства и повторно травматизиране. По-специално, децата по никакъв повод и при никакви обстоятелства не трябва да бъдат излагани на риск от нараняване и злоупотреба, било то умишлено или непреднамерено. За да се постигне това следва да се насърчи открит диалог и комуникация между специалистите в различните организации, за подобряване на тяхната информираност по темата и придобиване на умения за прилагането на ефективни политики и практики за защита на децата.

ВНИМАНИЕ! В процеса на защита на децата, информацията между професионалистите трябва да се споделя внимателно, като се спазват етичните норми и правилата за поверителност, освен в случаите в които има сериозен риск за сигурността и благополучието на децата.

II. Условия за открит диалог в организациите, прилагащи A.S.A.P.2.0 Протокола

- Създаване на политика, насочена към закрила на детето, чрез насърчаване на открит комуникация и сътрудничество, както вътре в организацията, така и при координацията между различни организации - училища, социални служби, услуги за подкрепа, полиция, медицински практики и др.;
- Разрешаване на конфликта на интереси между различните участници в процеса на сътрудничество;
- Изграждане на обща рамка на разбиране и намеса в ситуации на пряко или непряко насилие над деца.
- Използването на деликатни подходи, които да сведат до минимум възможността за повторна травматизация на децата във всички етапи на работа на специалистите по случаи, в които има засегнати деца.

III. Оценка на риска

Оценка на риска за децата трябва да се извършва във всеки етап от сътрудничеството между услугите за подкрепа на жертвите и програмите за извършителите, за да се гарантира тяхната безопасност (вижте Приложение 5.1, раздел В).

Оценката на риска е адаптирана към новите предизвикателства, свързани с извънредни ситуации/кризи, като например онлайн консултирането и наложени ограничения. Онлайн насилието също се взема предвид в Оценката на риска, както и темата за безопасността на децата.

ЗАБЕЛЕЖКА! Препоръчва се задълбочено, съгласувано и съвместно изследване и оценка на ситуацията, за да се осигури „мрежа“ за защита на децата във всеки етап от работата.

IV. Принципи при оценка на риска за децата

В случаите, когато има засегнати деца, услугите за подкрепа на жертвите и програмите за извършители следва да прилагат следните принципи, за да се гарантира защита на правата на децата и тяхното достойнство:

Информирано съгласие за процедурата за оценка на риска	<ul style="list-style-type: none"> → информирано съгласие от родителя в началото на процеса; → информиране на децата за темите, които ще бъдат обхванати от оценката и за тяхното право на отказ по всяко време;
Подкрепа	<ul style="list-style-type: none"> → детето има право да бъде придружавано от някого, когото смята за близък и на когото има доверие; да може да избира от кого да получи подкрепа; да бъде оставено само, ако е над 13 години; ВНИМАНИЕ! Трябва да се обърне специално внимание на лицето, което придружава детето, по време на целия процес.
Зачитане на правата	<ul style="list-style-type: none"> → информиране на децата за правото да откажат да отговорят, за правото да откажат да участват в оценката на риска и за правото да откажат да бъдат записвани по какъвто и да е начин.
Различни потребности	<ul style="list-style-type: none"> → вземане предвид на различните потребности на децата в зависимост от техния пол, възраст, етап на развитие, специфични нужди и т.н., както и вземане предвид на пола на професионалистите, с които детето желае да говори.

Ролята на децата, техните потребности и тяхното мнение са ценни и значими, за да се приложат ефективни интервенции в случаите, когато те са пряко или непряко засегнати. Техните права трябва да бъдат защитени, когато професионалистите събират и обменят информация. Според Европейската комисия „участието трябва да бъде безопасно, смислено и да не вреди на децата. Ето защо организациите трябва да имат въведени Политики за защита на децата.

2.3. Кибер/онлайн насилие срещу жени и момичета (CVAWG)

Онлайн насилието срещу жени и момичета е феномен, който обхваща много различни форми на насилие, извършвани чрез цифрови устройства и е ново измерение на насилието, основано на пола. Онлайн насилието е общ термин, включващ всички форми на насилие, извършени чрез информационни и комуникационни технологии (ИКТ). Едни от най-често срещаните форми са онлайн преследване, онлайн тормоз, споделяне на изображения без съгласие и ограничаване на достъпа до технологии. Насилието, извършено онлайн е продължение на различните форми на „офлайн“ насилие. В повечето случаи то следва същите модели на „офлайн“ насилие и води до психологически, социални и икономически последици за жените и момичетата, а също така може да се трансформира във физическо, сексуално или психологическо насилие.

В случай на междуинституционално сътрудничество е важно при съвместната оценка на риска и планиране на работата по случая, да се вземе под внимание всеки епизод на онлайн насилие. Това ще повиши ефективността на работата с извършителя и ще допринесе за по-добрата безопасност на жертвата. Когато се работи по случаи на онлайн насилие срещу жени и момичета, мрежата за подкрепа на пострадалите трябва да бъде разширена и при възможност в нея да бъдат включени институциите в страната, които са ангажирани с киберпрестъпленията.

I. Форми на онлайн насилие срещу жени и момичета

Има много различни форми на кибер/онлайн насилие, като например: кибертормоз, заплахи, публично разкриване на лична информация, разпространение на интимни снимки или видеоклипове онлайн, изнудване, киберпреследване, кражба на самоличност, наблюдение чрез шпионски софтуер и др.

Конкретно при насилие от страна на интимен партньор, формите на онлайн насилие, които се срещат най-често, са:

а) **Кибер преследване:** преследване чрез електронна поща, текстови (или онлайн) съобщения в интернет, по-специално:

- заплашително или сплашващо поведение, насочено към друго лице, което се осъществява чрез информационни и комуникационни технологии. Като резултат от това поведение, пострадалото лице се страхува за собствената си безопасност или за безопасността на други близки до него лица;

- поставяне на друго лице под непрекъснато наблюдение чрез информационни и комуникационни технологии без неговото съгласие и без законно разрешение за такова наблюдение. Целта е проследяване, наблюдение и контрол върху всички дейности на пострадалото лице;

- предоставяне на достъп до материали, съдържащи личните данни на друго лице, без неговото съгласие чрез информационни и комуникационни технологии. Целта е крайните потребители на тези данни да се подбудят да причинят физически или психологически вреди на лицето⁴.

Кибер преследването представлява повтарящи се действия, които поотделно могат да бъдат възприети като безобидни, но комбинирани подкопават чувството за безопасност на жертвата и причиняват стрес, страх или тревога. Кибер преследването включва ⁵:

- заплахи (от сексуален, икономически, физически или психологически характер);
- уронване на репутацията;
- наблюдение и събиране на лична информация за жертвата;
- кражба на самоличност;
- склоняване към секс;
- представяне от името на жертвата;
- тормоз с участието на други лица с цел изолиране на жертвата;
- наблюдение или шпиониране на жертвата;
- кражба на пароли;
- устройства за хакване, които осигуряват достъп до лични пространства;
- инсталиране на шпионски софтуер или приложения за локация на местоположението;
- устройства за кражба.

б) **Кибертормоз:** тормоз чрез имейл, текстови (или онлайн) съобщения в интернет включително:

- организиране на атака чрез ИКТ, насочена срещу друго лице, чрез предоставяне на достъп до заплашителни или обидни материали на множество крайни ползватели, с цел да се причинят значителни психологически вреди на лицето, срещу което е насочена атаката;

- участие в атаките, посочени по-горе.

Актовете на кибертормоз включват:

- заплахи за физическо и/или сексуално насилие;
- неуместни или обидни предложения;
- реч на омразата, което означава език, който клевети, обижда, заплашва или е насочен към жертвата, защото тя отхвърля извършителя;

4 Предложение за Директива на европейския парламент и на съвета относно борбата с насилието над жени и домашното насилие – <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022PC0105>

5 Експертна група за действия срещу насилието срещу жените и домашно насилие към Съвета на Европа (GREVIO) 2021, *Обща препоръка № 1 относно цифровото измерение на насилието срещу жени* – <https://rm.coe.int/grevio-rec-no-on-digital-violence-against-women/1680a49147>

с) **Порнография без съгласие:** включва онлайн разпространение на снимки или видеоклипове със сексуален характер без съгласието на лицето, което е на тези изображения (порнография за от мъщение), включително:

- създаване на интимни изображения и/или видеоматериали, изобразяващи сексуални действия на друго лице, без неговото съгласие и разпространението им до множество крайни потребители чрез информационни и комуникационни технологии;

- създаване, манипулиране и последващо разпространение до множество потребители на изображения и видеоматериали, които невярно представят дадено лице да участва в сексуални действия, без съгласието на това лице;

- отправяне на заплаха за публикуване на интимни изображения и/или видеоматериали на дадено лице, с цел изнудване или принуда;

Както е посочено от Европейската мрежа за равнопоставеност на половете (EIGE 2022 г.), всички действия, свързани с онлайн насилието могат да:

- а. започнат онлайн и да продължат офлайн, например на работното място, в училище или у дома;
- б. да започнат офлайн и да продължат онлайн в различни платформи като социални медии, имейли или приложения за чат;
- в. да е извършено от лице или група хора, които са анонимни и/или непознати за жертвата;
- г. да е извършено от лице или група хора, които са познати на жертвата, като (бивш) интимен партньор, съученик или колега

II. Идентифициране на онлайн насилието и изготвяне на план за безопасност⁶:

Фазата на оценка помага да се идентифицират всички съществуващи форми на онлайн насилие срещу жени и момичета, информацията да бъде коментирана с пострадалите, да се съберат доказателства и да се изготви план за безопасност. Онлайн насилието е специфична форма на насилие срещу жени и момичета, защото може да се случи по всяко време, навсякъде и по много различни начини. При работата с пострадали е важно професионалистите да могат да идентифицират всички форми на онлайн насилие и да имат умения как да се справят с тях.

Във фазата на оценка е важно да направите следните неща:

- проверете видовете цифрови медии, използвани от жертвата и извършителя;

- проверете дали жертвата и извършителят имат споделени акаунти или използват споделени устройства;

- попитайте за цифровите умения на жертвата и извършителя;

- проучете дали жертвата е преживяла онлайн тормоз и заплахи;

- проучете дали жертвата е била контролирана и наблюдавана цифрово;

- проверете дали извършителят знае за неща, които не трябва да знае, дали има достъп до парола или има споделени акаунти с жертвата.

---

⁶ За допълнителна информация вижте ресурсите на Проект DeStalk в страницата на Европейската мрежа за работа с извършители на домашно насилие (WWP EN) – <https://www.work-with-perpetrators.eu/destalk>

Когато извършителят наблюдава и проследява телефона на пострадалата, приоритет е да се разработи ясен и задълбочен план за онлайн безопасност с жената, като се има предвид, че всяка рязка промяна може да доведе до ескалация на насилието. Планът за онлайн безопасност следва да обхваща следните точки:

- осигуряване на безопасен комуникационен канал;
- използване на безопасно устройство;
- използване на защитена онлайн комуникация и акаунти в социални медии;
- опасения за сигурността при възможна ескалация на насилието.

III. Работа с извършители на онлайн насилие

Професионалистите трябва да бъдат много внимателни, когато обсъждат онлайн насилието с извършителите и когато споделят информация по тази тема, за да избегне предоставянето на подробности, за които извършителят е възможно да не знае. Рискът е да се провокират нови форми на онлайн злоупотреба и принудителен контрол и да се увеличат рисковете за пострадалите. Поради тази причина се препоръчва да се използва специална техника на задаване на въпроси, като се започне с общи въпроси и след това да се премине към по-специфични въпроси относно възможното използване на новите технологии за упражняване на принудителен контрол.

2.4. Основни рискови фактори, свързани с предизвикателствата пред борбата с домашното насилие, включително онлайн сигурността, устойчивата и ефективна подкрепа от професионалистите, оценката на риска и защитата на децата

2.4.1. Управление и координиране на процеса

Във всеки случай, когато се планира да се използва протокола, участващите професионалисти трябва да изберат координатор, който да отговаря за наблюдението на процеса на сътрудничество и изпълнението на съгласуваните решения. В случай че не може да се постигне съгласие между професионалистите, координаторът може да поеме инициативата за намиране на решение. В различните държави съществуват различни практики на координация и ролята на координатор може да се изпълнява от различни представители на институциите – прокуратура, съд, социални служби. Координацията също така може да се изпълнява на ротационен принцип. Рамката на координиране на процесите е определена в **Стандартното споразумение за сътрудничество на A.S.A.P.2.0 Протокола**.

Сътрудничеството между услугите за подкрепа на пострадали и програмите за извършители трябва да се случва на всички нива в процеса, като може да се предвиди гъвкавост по отношение на координацията и разпределението на ролите в междуинституционалния екип. Всички участващи страни трябва да предприемат необходимите мерки, за да осигурят оценка на риска за здравето и живота на пострадалите, сериозността на ситуацията и вероятността от повтарящо се насилие. Тази оценка е от решаващо значение за управлението на риска и за осигуряване на координирана подкрепа.

2.4.2. Координирана оценка на риска

Оценката на риска е изключително важен етап от процеса на защита и подкрепа на пострадалите. Тя следва да се извършва регулярно на базата на споделяне на информация и анализ от специалистите, фокусирани както върху рисковите фактори за пострадалите, така и върху поведението на извършителите. Това би гарантирало ефективност на процеса, координирани действия за подкрепа и отчетност от специалистите. Това е важна стъпка за водещите на случаи, за да определят точно нивото на риск. Изграждането на споделено разбиране по темата е солидна основа за междуинституционалното сътрудничество.

За ефективността на горепосочения процес, факторът на общото разбиране и на взаимното признаване на процедурите от двамата консултанти е критичен, тъй като се изисква координация между двамата специалисти. Много е важно водещите на случаи от страна на услугата за жертви и на програмата за извършители, да се справят успешно с професионалните си роли, така че да работят в координация за прекратяване на насилието и да не вземат страната на жертвата/извършителя.

Протоколът и инструментариумът A.S.A.P.2.0 включват съвместна оценка на риска (вижте Приложение 5.1), докладването на епизоди на рецидивизъм (вижте Приложение 5.2), проследяването на индивидуалната промяна (вижте въпросниците IMPACT) и измерването на други качествени елементи ще бъдат достъпни за специалистите, работещи в програмите за подкрепа на жертви и програмите за извършители по време на прилагане на Протокола, за да се гарантира както валидността и надеждността на процеса, така и общото ниво на разбиране (вижте Приложение 5.3.). В различните етапи на Протокола при необходимост могат да участват и други институции и агенции, като Отделите „Закрила на детето“, Социалните служби и Полицейските управления.

3. Участници

3.1. Участници

Протоколът A.S.A.P.2.0 може да бъде прилаган за случаи на домашно насилие - и по-специално насилие в интимните отношения - когато и двамата членове на двойката/бившата двойка - извършител и пострадала, посещават съответните услуги за подкрепа и програми за работа с извършителите.

Основните участници в протокола са услугата за подкрепа на пострадалите и програмата за извършители. Когато е възможно, това сътрудничество трябва да се разшири с включването на други местни институции и агенции, като Отделите „Закрила на детето“, Социалните служби, Прокуратурата и Полицейските управления.

Протоколът може да се използва, както следва:

- Между услугата за пострадала и програмата за извършители, когато те се изпълняват от една и съща организация.
- Между услугата за пострадала и програмата за извършители, когато те се изпълняват от различни организации. В този случай съществува добра практика в рамките на програмата за извършители да бъде ангажиран професионалист, който да осъществява контактите с партньорката/бившата партньорка.

3.2. Целева група и изключения

Протоколът A.S.A.P.2.0 и инструментите към него могат да бъдат приложени в повечето случаи на домашно насилие в интимните отношения, като същевременно могат да бъдат много ценни и полезни при високорискови случаи, когато са замесени деца и в случаите, когато се наблюдава повтарящо се насилие. Протоколът може да се прилага при случаи на насилие над жени, в които и двамата партньори или бивши партньори посещават услуга/програма (съответно за извършители и за жертви). Ако пострадалите не посещават никаква услуга за подкрепа, протоколът може също да бъде приложен между професионалистите от програмата за извършители и специалистите за контакт с партньорката/бившата партньорка.

Този протокол може да се прилага и в специфични случаи, в които услугите за подкрепа на пострадалите не участват пряко:

- мъжът, който посещават програмата за извършители, е баща на дете/деца, които ползват услуги за подкрепа на деца;
- мъжът е насочен към програмата от други институции (напр. прокуратура, полиция, социални агенции) или други служби, които са ангажирани в защитата на жените и децата от насилие.

ЗАБЕЛЕЖКА! Преди да започне изпълнението на протокола е важно професионалистите да оценят всички потенциални рискове, свързани с прилагането му. Конкретни ситуации, които се нуждаят от задълбочена оценка, включват например:

- Случаи на преследване
- Ситуации, в които един от партньорите в двойката или двамата заедно са посещавали преди това терапевтична програма. В настоящия момент, работейки с извършителя на насилие, водещия на случая познава и неговата партньорка/бивша партньорка
- Извършителят на насилие не знае, че неговата партньорка/бивша партньорка посещават услуга за подкрепа и ако това му стане известно има риск от ескалация на насилието и опасност за пострадалата.

3.3. Задължително и доброволно участие в програмата за извършители

В зависимост от законодателството и институционалната рамка на всяка държава, участието в програми за извършители може да бъде задължително или доброволно. Изпълнението на Протокола е гъвкаво и той може да се прилага спрямо специфичния контекст на всяка страна и всяка организация/институция, независимо дали присъствието на извършителя в програмата е задължително или доброволно.

4. Поверителност

В съответствие с Общия Регламент относно защитата на личните данни (GDPR) и със съответните мерки за конфиденциалност и поверителност, сътрудничеството и обменът на информация между различни програми трябва да бъдат детайлно описани във всички декларации за поверителност.

Протоколът следва да се прилага, само когато жертвата изрично е разрешила обмен на информация за нейното положение. Поради вероятността от увеличаване на риска и повторно насилие, извършителят не е задължително да бъде информиран за активирането на Протокола, особено ако не знае, че партньорката му (бившата му партньорка) получава подкрепа. Извършителят може да бъде информиран само след дълъг период на работа с него или в специфични ситуации (напр. въпроси, свързани с благосъстоянието на децата и попечителството).

Всички етични въпроси и въпроси, свързани с поверителността в рамките на координирания процес на сътрудничество и обмена на информация между организациите, се регулират от **Стандартното споразумение за сътрудничество към A.S.A.P.2.0 Протокола**. То се подписва от водещите на случая от страна на жертвата и на извършителя, както и от представителите всяка друга участваща организация и/или институция, и описва целия процес на сътрудничество, ключовите моменти и взаимните ангажименти. Подписалите се задължават да спазват и прилагат правилата на Споразумението. Ако не е възможно да бъде подписано такова споразумение, поради организационни и административни причини, **Декларацията за ангажимент към A.S.A.P.2.0** Протокола може да бъде друга ефективната опция. Тя се подписва индивидуално от всеки професионалист, ангажиран по случая. Документът включва основните принципи, които всеки участващ професионалист се съгласява да следва и спазва. Тези принципи са свързани със споделянето на информация и управлението на случаите с оглед гарантиране на безопасността на жертвите, в това число и на децата.

Според Политиката за закрила на детето:

Не трябва да се използва никаква информация, разкриваща самоличността на децата или потенциално излагаща ги на риск. Информацията за живота на дете/деца трябва да се съхранява в защитени файлове. Достъпът до тях трябва да бъде ограничен само до лицата, които ги използват в рамките на своята работа и професионални задължения.

5. Протокол за сътрудничество и инструменти към него

Сътрудничеството ще се регулира от Стандартното споразумение за сътрудничество и Декларацията за ангажимент към A.S.A.P.2.0 Протокола, подписани от ангажираните професионалисти.

Сътрудничеството между участващите организации/институции е разделено на три фази:

- **Фаза 1:** среща между пълните екипи на участващите организации/институции, за да се установят общи дефиниции, единен подход към явлениято „домашно насилие“ и страните да се запознаят с работните методологии;
- **Фаза 2:** срещи между водещите на случаи (един от услугата за подкрепа на пострадали и един от програмата за работа с извършители);
- **Фаза 3:** Приключване на случая и проследяване.

5.1. Фаза 1

Включва първа среща между целия персонал на организациите/институциите, които ще участват в сътрудничеството, след като предварително бъдат картографирани всички заинтересовани страни на местно и регионално ниво, които биха били полезни в случая. В случай, че има засегнати деца е препоръчително да бъде включен и експерт, отговарящ за политиката за закрила на детето в организацията, който да запознае участниците с тази тема.

Целта на тази среща е участниците да споделят своите теоретични разбирания, методически подходи и оперативни процедури, както и

- Екипите да се запознаят със съдържанието на Протокола и да се обучат да го използват;
- Сътрудничеството да започне на база на обща информираност и споделени разбирания;
- Да се изгради взаимно доверие, основано на факта, че всички организации/институции споделят общ приоритет – безопасност и защита на най-добрия интерес на жертвите;
- Да се обсъдят всички различни гледни точки (методологични и/или теоретични);

5.2. Фаза 2

Включва срещи между водещите на случаи, които обсъждат процеса на оценяване и на двамата членове на двойката, които посещават съответната програма. В срещите участват по един професионалист от двете програми – за пострадали и за извършители. Ако в случая има дете/деца е добре да участва и водещия на случая на детето/децата.

Тази фаза е насочена към:

- Работа с клиента, която отчита паралелния път на другия член на двойката в другата програма;
- Контрол върху всяко нереалистично очакване, което жената може да има за незабавна корекция на насилственото поведение на партньора или бившия партньор (особено в началото на програмата за извършители). Това може да помогне за предотвратяване на отпадането на потребители от услугата за подкрепа на пострадали.
- Представяне пред клиентите на идеята, че всички участващи организации и институции не само си сътрудничат, но и споделят обща цел.

- Всяка програма определя водещ на случая. Това е професионалист от екипа, който работи с клиента (един за извършителя, един за жертвата). Когато е необходимо участва и отговорникът за Политиката за закрила на детето.

Ако Програмите се предоставят от различни организации и в техните екипи има специалист, отговорен за „контакт с партньора“, той също може да участва в срещите.

Водещите на случаи се срещат толкова често, колкото сметнат за необходимо въз основа на тяхната ангажираност и актуалните нужди на клиентите в съответствие с местния контекст. Срещите продължават докато и двамата членове на двойката посещават съответната програма (дори ако са започнали да посещават програмите по различно време).

ЗАБЕЛЕЖКА! Срещите не трябва да са по-рядко от една на всеки четири месеца, но не и по-често от веднъж на две седмици. В случай на спешност тези срокове могат да се променят и управлението на графика се поема от координатора на процеса.

5.3. Фаза 3

Тя включва оценка и приключване на случаите. Предвидено е и проследяване през такъв период от време, какъвто се счита за необходим.

ЗАБЕЛЕЖКА! Дългосрочното проследяване на случаите след края на програмата за извършители е необходимо, за не се акцентира върху чисто практическия аспект на процеса, който носи ползи за извършителя от гледна точка, че е изпълнил съдебната заповед и вместо това да се подчертае смисъла на програмата – корекция на насилственото поведение и намаляване на риска за жертвите.

5.3.1. Съвместна оценка на риска

Оценката на риска се извършва чрез специфичния контролен списък ИНДИКАТОРИ ЗА РИСКА В СИТУАЦИИ НА НАСИЛИЕ (вижте Приложение 5.1), който съдържа индикатори за риск, както за жената, така и за децата. Програми, които вече използват подобни инструменти за оценка на риска, могат да заменят или интегрират контролния списък на Протокола със своя собствен инструмент.

Оценката на риска чрез контролния лист се извършва индивидуално от всеки водещ на случай преди всяка среща, за да се постигне по-бърза и ефективна процедура за сравнение и споделяне на резултатите.

- Когато използвате контролния списък, рискът трябва да се счита за висок, когато са посочени 3 елемента от списъка.

ВНИМАНИЕ! Нивото на риск трябва да бъде оценявано, като се отчетат и актуалните условия на икономическо и социално развитие. Трябва да се вземе предвид възможността за промяна на риска във времена на извънредни ситуации и кризи, каквито са посочените по-горе проблеми, предизвикани от пандемията от COVID-19. Например условията на изолация и ограничителни мерки крият сериозни рискове, които трябва да бъдат взети предвид от водещите на случаи.

5.3.2. Оценка на рецидивизма

Оценката на рецидивизма се извършва, като се обсъди информацията за епизодите на повторно насилие, споделени както от извършителя, така и от жертвата и регистрирани от водещите на на случаи в следната таблица:

Епизоди на рецидивизъм, докладвани от извършителя

Вид насилие	Описание на случая	Дата
Физическо насилие		
Психологическо насилие		
Икономическо насилие		
Сексуално насилие		
Преследване		
Онлайн насилие		
Насилие срещу децата		
Използване на шпионски софтуер		
Друго		

Епизоди на рецидивизъм, докладвани от жертвата

Вид насилие	Описание на случая	Дата
Физическо насилие		
Психологическо насилие		
Икономическо насилие		
Сексуално насилие		
Преследване		
Онлайн насилие		
Насилие срещу децата		
Използване на шпионски софтуер		
Друго		

Епизоди на рецидивизъм, докладвани от други служби

Вид насилие	Описание на случая	Дата
Физическо насилие		
Психологическо насилие		
Икономическо насилие		
Сексуално насилие		
Преследване		
Онлайн насилие		
Насилие срещу децата		
Използване на шпионски софтуер		
Друго		

5.3.3. Оценка на индивидуалната промяна

Оценката на индивидуалната промяна се извършва чрез въпросници IMPACT, разработени от WWP EN – Европейската мрежа за работа с извършители на домашно насилие. Тези въпросници се прилагат както към извършителя, така и към жертвата, съгласно следния график:

- T0 преди началото на Програмата за работа с извършители на домашно насилие, ако има контакт с клиента и неговата партньорка/бивша партньорка;
- T1 в началото на Програмата за работа с извършители на домашно насилие;
- T2 в средата на Програмата за работа с извършители на домашно насилие;
- T3 в края на Програмата за работа с извършители на домашно насилие;
- T4 шест месеца след края на Програмата за работа с извършители на домашно насилие, ако има контакт с клиента и неговата партньорка/бивша партньорка.

ЗАБЕЛЕЖКА!

- T2 може да се използва периодично в случай на програма с продължителност повече от 12 месеца.
- В зависимост от изпълнението на всяка програма (напр. групова интервенция, индивидуално консултиране и т.н.) специалистите могат да имат опцията да избират дали да използват T1 или не.

За пострадалите въпросникът може да се администрира или от водещия на случая от услугата за подкрепа на жертви, или ако има специалист от програмата за извършители, който управлява контактите с партньорите на извършителите. Графикът за попълване може да бъде адаптиран в съответствие с различната времева рамка на програмите.

Въпросникът трябва да се прилага през еднакви интервали и по едно и също време, както с извършителя, така и с жертвата. В случай на особено трудни ситуации за пострадалата, водещите на случаи могат да решат да отложат въпросника, за да избегнат потенциален стресиращ ефект. В този случай забавянето трябва да бъде писмено обосновано, защото освен, че се явява пречка в процеса на оценка, то дава информация за специфични аспекти на случая и трябва да се има предвид при следващите етапи.

5.3.4. Измерване на други качествени елементи

Много е важно водещите на случаи да споделят информация и да обсъждат и други качествени характеристики на програмите (напр. усещането за опасност и повишаване на риска извън обективните резултати от прилагането на контролния списък).

Освен планираните срещи се насърчават и допълнителни неформални контакти между водещите на случаи при критични събития, за които е необходима преоценка на риска, например:

- значителни промени в жизнения цикъл на двойката/семейството – раждания, смърт, раздяла, развод;
- рецидивизъм, особено за физическо насилие или сериозни заплахи;
- ескалация на насилието;
- съдебни разпореждания относно децата;
- воля на жената да се раздели;
- действия, предприети от съдебната система или промени в съдебните разпореждания.

Водещите на случаи също трябва да обсъждат и споделят информация за всяка форма на онлайн насилие, независимо дали е доказано или предполагаемо.

6. Приложения

6.1. Контролен списък за оценка на риска (жени и деца)

6.2. Инструмент за оценка на рецидивизма

6.3. Протокол от среща

6.1. Контролен списък: Индикатори за риска в ситуация на насилие

Секция А: Рискове за жената

СЕРИОЗЕН (ВИСОК РИСК)

- Жената има интуитивни чувства за риск (страхове на жената);
- Заплаха за смърт или самоубийство; фантазии за смърт;
- Алкохол или употреба на наркотици (загуба на паметта, жестокост);
- Увеличаване на честотата и сериозността на насилието (ескалация);
- Крайна и натрапчива ревност (както онлайн, така и офлайн) към всяка област на интерес на партньора;
- Криминално досие на извършителя;
- Достъп до оръжие или притежаването му; позоваване на оръжия като средство за власт, контрол или отмъщение; "интимна" връзка с оръжието, използване на термини за привързаност към оръжието;
- Жената е оставила инструкции за след смъртта си;
- Насилие над домашни любимци;
- Насилие в предишни отношения;
- Предишни полицейски интервенции в резултат на заплашващо поведение, преследване, насилие срещу личността, малтретиране, сексуално насилие;
- Изискване връзката да трае вечно; използване на изрази като „заедно за цял живот“, „завинаги“, „каквото и да струва това“;
- Волята на жената да се раздели с партньора;
- Текуща процедура по развод;
- Диагноза за психично заболяване на извършителя, което не се лекува от психиатър или лекар;
- Извършителят на домашно насилие нарушава мерките за защита на жената и/или децата, наложени му от Съда със заповед;
- Рецидив по отношение на издавани от Съда предишни ограничителни мерки срещу домашното насилие;
- Извършителят има достъп до устройства, пароли и акаунти на пострадалата.

НЕ СПЕЦИФИЧНИ ИНДИКАТОРИ - РИСК ОТ СРЕДНА СТЕПЕН (ДА СЕ ОЦЕНЯВА КАТО ЦЯЛО)

- Гняв срещу полицията или други (реални или въображаеми) органи на властта;
- Отговорността за насилствено или агресивно поведение се обяснява с употребата на алкохол или наркотици;

- Следене, контролиране и унижаващо поведение към партньора, включително онлайн чрез шпионски софтуер или други дигитални инструменти;
- Отхвърлянето не се приема;
- Изпитване на много силни емоции към другите, които изваждат насилника извън контрол (омраза, любов, ревност);
- Омаловажаване на агресивното поведение;
- Убеден е, че всички са против него;
- Отказва да се промени и описва себе си като негъвкав и не желаещ да прави компромиси;
- Силна ангажираност към партньорката в началото на връзката (силни желания за обвързване - за съжителство, за брак, да имат дете);
- Опити за самоубийство на жертвата;
- Израстване в среда на насилие (родители, които извършват насилие един спрямо друг или спрямо децата);
- Израстване в системата на социалното подпомагане (с приеман родител или в институция);
- Той има достъп до нейни интимни снимки или видеоклипове.

Раздел Б: рискове за децата

- Тя е бременна;
- Тя се грижи за деца (свои или доведени);
- Имат общи (законни) деца;
- Тя знае, че детето/децата е чуло/са чули какво се случва при някои от инцидентите;
- Тя знае, че детето/децата /са свидетел/и на някое от инцидентите;
- Той е наранявал поне веднъж детето/децата;
- Той е заплашвал да нарани детето/децата;
- Той е заплашвал да убие детето/децата;
- Той заплашва директно детето/децата със смърт;
- Той има достъп до устройства, пароли и акаунти на деца, за да наблюдава/контролира действията на децата и майката;
- Той не спазва съдебните разпореждания относно развода и децата (мерки за закрила, издръжка, режим на контакт с деца);
- Той пренебрегва нуждите на децата, като ги лишава от храна, игра и социални контакти (ескалация по време на кризата с COVID-19);
- Той преследва и/или тормози децата онлайн, за да получи информация относно майката или нейните решения;
- Децата прекарват много време с майка си;
- Той е заплашвал да отвлече децата;
- Децата отказват контакт и комуникация с него;
- Отношението на децата към него се е влошило;
- Децата изпитват страх/гняв/агресия към него.

6.2. Инструмент за оценка на рецидивизма

Епизоди на рецидивизъм, докладвани от извършителя

Type of violence	Description of the episode	Date
Физическо насилие		
Психологическо насилие		
Икономическо насилие		
Сексуално насилие		
Преследване		
Онлайн насилие		
Насилие срещу децата		
Използване на шпионски софтуер		
Друго		

Епизоди на рецидивизъм, докладвани от жертвата

Вид насилие	Описание на случая	Дата
Физическо насилие		
Психологическо насилие		
Икономическо насилие		
Сексуално насилие		
Преследване		
Онлайн насилие		
Насилие срещу децата		
Използване на шпионски софтуер		
Друго		

Епизоди на рецидивизъм, докладвани от други служби

Вид насилие	Описание на случая	Дата
Физическо насилие		
Психологическо насилие		
Икономическо насилие		
Сексуално насилие		
Преследване		
Онлайн насилие		
Насилие срещу децата		
Използване на шпионски софтуер		
Друго		

6.3. Протокол от среща

Среща №	Идентификационен номер на случая	Дата	Участници

а) Оценяване

	Услуга за подкрепа на пострадали	Програма за работа с извършители	Други организации/ институции
Риск			
Рецидивизъм			
Индивидуална промяна			

Други качествени бележки:

б) План за действие

Потребности от защита/подкрепа	Действия	Срок	Отговорно лице/ организация

ПРОГРАМНО СПОРАЗУМЕНИЕ

Въведение

Имайки предвид

Действащото законодателство в Република България в областта на защитата от домашно насилие и по-конкретно Закона за защита от домашното насилие (ЗЗДН)¹, който урежда правата на лицата, пострадали от домашно насилие, мерките за защита и реда за тяхното налагане.

Основите принципи на ЗЗДН: бързина и дори спешност на защитата; бързо отделяне на насилника от жертвите; многообразие от мерки за защита; съчетаване на съдебна защита с мерки за социална закрила и рехабилитация; сътрудничество между държавните органи и неправителствения сектор.

Протокола ASAP, създаден в рамките на финансиран от Европейския съюз проект „A.S.A.P. - Системен подход за работа с извършители на домашно насилие“, чиято основна цел е да осигури защита на преките жертви и/или свидетели на домашно насилие.

Това споразумение има за цел да регламентира прилагането на „Оперативния протокол A.S.A.P. 2.0“ между:

Програмата за работа с извършители на домашно насилие, предоставяна от

..... (име на организацията), и представлявана от

..... (име и фамилия на консултанта)

Програмата за работа с извършители на домашно насилие, предоставяна от

..... (име на организацията), и представлявана от

..... (име и фамилия на консултанта)

Друга програма/ институция/ организация, ...

(име на програма/ институция/ организацията), представлявана от

..... (име и фамилия на специалиста)

ЗАБЕЛЕЖКИ!

- За представители на Програмата за работа с извършители и Програмата за подкрепа на пострадали от домашно насилие се определят водещите на случая в двете програми.
- Това не е принципно споразумение за сътрудничество, което е неограничено във времето. То се отнася само към конкретен случай.

Препоръчително е при осъществяване на сътрудничеството да се използва следното примерно кодиране на случая:

1 <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135501151>

Идентификационен номер, който е комбинация от главни букви и цифри. Първо избирате дали да използвате първата или третата буква от име/презиме/фамилия на клиента. Към тях добавяте дата на раждане във формат от две цифри за ден/месеца/ година. Накрая отбелязвате цифра 1 за жена или цифра 2 за мъж.²

Идентификационен номер на случай:.....

В допълнение има възможност всяка организация да попълни идентификационен номер въз основа на своите собствени правила за кодиране на случаите.

Идентификационен номер на случай:.....

Основни точки на споразумението

- Водещите на случаите могат да споделят информация по случая, получена в рамките на обмена с други програми/организации/институции, но е препоръчително тази информация да се споделя изключително с техните собствени работни екипи по начин, който ще помогне за по-ефективното управление на случаите;
- „Протоколът ASAP“ може да бъде активиран само ако жената даде изрично писмено съгласие, информацията за нейната ситуация да бъде обменена с водещия на случая на нейния партньор/бивш партньор в Програмата за работа с извършител. Съгласието на жената трябва да се препотвърждава периодично. Обменът на информация се прекъсва веднага щом съгласието ѝ бъде оттеглено;
- Информация за жената в никакъв случай няма да бъде споделяна с извършителя на насилието;
- Извършителят в никакъв случай няма да бъде информиран за факта, че неговата партньорка/бивша партньорка посещава Програма за подкрепа на пострадали от домашно насилие;
- Обменът на информация между програмите за пострадали, програмите за извършители, трябва да бъде съобразен изцяло с разрешенията за използване на данни на клиентите, в съответствие с изискванията на Общия регламент за защитата на данните (Регламент (ЕС) 2016/679 - GDPR³), разпоредбите на националното законодателство и вътрешните правила за поверителност на всяка организация;
- Обменът на информация ще бъде фокусиран върху съвместната оценка на риска, оценката на рецидивизма и промяната в поведението на извършителя, както е установено в Оперативния протокол A.S.A.P. 2.0.
- В случай на високорискова ситуация за жени, момичета или непълнолетни, двете програми се ангажират да активират съвместни мерки за управление на този риск;
- И двете програми се ангажират с прилагането на Протокола съгласно работните стъпки, дефинирани в него, като осъществяват сътрудничество до приключване на работата с извършителя в специализираната програма.

² Пример за идентификационен код:
Име: Иван; Презиме: Петров; Фамилия Николов; Дата на раждане: 09/07/1974
Идентификационен номер с избарана първа буква: ИПН090774 – 2
Идентификационен номер с избарана трета буква: АТК090774 – 2

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex%3A32016R0679>

Взаимни ангажименти

Програмата за подкрепа на жертви на домашно насилие, представлявана от ....., се ангажира да:

- получи съгласие от жената за споделяне на информация за нейната ситуация с водещия на случая от Програмата за работа извършители, отговарящ за мъжа, който е упражнявал/упражнява насилие срещу нея.
- инициира "извънредни" срещи, когато се появи важна информация по случая, особено когато това може да доведе до промяна в риска за жената или децата.
- Друго ...

Програмата за работа с извършители на домашно насилие, представлявана от ....., се ангажира да:

- споделя информация относно промяната в поведението на извършителя, оценена чрез прилагането на въпросника IMPACT или еквивалентен инструмент.
- инициира "извънредни" срещи, когато се появи важна информация по случая, особено ако това може да доведе до промяна в риска за жената или децата.
- незабавно да информира Програмата за подкрепа на пострадали в случай на непосредствена опасност за жената или децата.
- Друго ...

.....(програма/институция/ организация), представлявана от ....., се ангажира да:

- споделя информация по случая, до която има достъп в рамките на служебните си задължения.
- инициира "извънредни" срещи, когато се появи важна информация по случая, особено когато това може да доведе до промяна в риска за жената или децата.
- своевременно да уведомява Програмата за подкрепа на пострадали от домашно насилие при непосредствена опасност за жената или децата.
- Друго ...

Координиране на сътрудничеството

За да се осигури координация на процеса на сътрудничество в рамките на това споразумение, могат да се използват два подхода:

1. Координацията на процеса може да се извършва на ротационен принцип, като се резуват представители на всяка една от програмите. Във всеки един случай, отговорният координатор отговаря за изпълнението на съгласуваните решения или за поемане на инициативата в случай на несъгласие. Процесът е гъвкав, в зависимост от капацитета и ресурсите, с които разполага всяка програма/институция/организация. Ако се вземе това решение, в споразумението се попълва следното:

Координацията по изпълнението на този протокол ще се осъществява от:

име и фамилия	програма/институция/ организация	срок на ангажимента

или

2. Координаторът може да бъде определен в началото и да поеме ангажимент по време на целия процес. Ако се вземе това решение, в споразумението се попълва следното:

Координацията по изпълнението на сътрудничеството ще се осъществява от:

Г-н/г-жа.....,

представляващ .....

(име на програмата/институцията/организацията)

Дата .....

За Програмата за подкрепа на пострадали	За Програмата за работа с извършители	За друга програма/инсти- туция, организация
име и фамилия	име и фамилия	име и фамилия
подпис	подпис	подпис

ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА АНГАЖИРАНОСТ

1. Въведение

Ефективното сътрудничество между услугите за подкрепа на жертвите и програмите за извършители е ключов приоритет за гарантиране на безопасността на пострадалите от домашно насилие, в това число и децата. Това сътрудничество трябва да вземе предвид няколко ключови аспекта, като гарантира, че рискът е правилно и своевременно оценен, че рецидивизмът е сведен до минимум и че отговорността е ключов приоритет сред специалистите. Представителите на различните организации и институции, ангажирани в подкрепа на жертви и работа с извършители, трябва да следват ефективна рамка на сътрудничество и да постигнат добро ниво на координация в дейностите, които извършват, за да избегнат критични грешки, които биха могли да изложат жертвата на допълнителни рискове. Сътрудничеството между специалистите, работещи с пострадалата и с извършителя, трябва да спазва етични правила към всички клиенти във всеки етап на процеса.

В тази степен проектът ASAP 2.0 се фокусира върху подобряването на сътрудничеството между услугите за подкрепа на жертвите и програмите за извършители, за да се осигури ефективна защита на пострадалите от насилие, основано на пола.

Целта на ASAP 2.0 Протоколът е да подобри ефективността на програмите за работа с извършители чрез прилагане на системен подход. Протоколът за сътрудничество е пилотиран в 4 държави от ЕС (България, Кипър, Гърция и Италия), с цел стандартизиране на сътрудничеството между услугите за подкрепа на пострадалите и програмите за извършители, въвеждане на процедури и методологии, насочени към повишаване на ефективността на интервенциите към извършителите и безопасността на жертвите.

Протоколът и инструментариумът A.S.A.P.2.0, които бяха разработени, заедно с тази Декларацията за ангажираност и Стандартното споразумение на A.S.A.P.2.0, служат като ключов инструмент за специалистите за по-нататъшно подобряване на сътрудничеството между различните организации.

Оригиналният протокол на ASAP е надстроен, за да включва:

- Ефекти от извънредни ситуации, като пандемията от COVID-19 върху извършители и пострадалите от домашно насилие, върху междуинституционалното сътрудничество и онлайн консултирането.
- Онлайн насилието като нововъзникваща форма на насилие, която трябва да се вземе предвид при оценката на риска и рецидивизма и при изпълнението на програми за работа с извършителят
- Етични и процедурни въпроси, произтичащи от споделянето на чувствителна информация между различни организации
- Важни аспекти около закрилата на детето, както при оценката, така и при управлението на случаи на насилие над жени и домашно насилие, които засягат деца.

2. Цел

Основната цел на този документ е да гарантира, че специалистите от услугите за пострадалите и програмите за извършители, се обединяват около спазването на минимални стандарти на сътрудничество, така че да се подобри ефикасността на тяхната координирана работа, да се увеличи максимално безопасността за пострадалите и да се намали риска от рецидивизъм

При прилагането на съвместен подход в управлението на случаи, участващите специалисти изразяват готовността си да се включат в прилагането на протокола ASAP 2.0. Освен това те се съгласяват да споделят важна информация относно обсъжданите случаи, като правят това

в съответствие с регламентите за защита на личните данни (както е описано подробно в параграф 3.4 от протокола). В допълнение, специалистите се ангажират да се придържат към установените принципи на сътрудничество между различни организации и институции, които допринасят за минимизиране на риска във всеки етап от процеса на сътрудничество.

Ролята на този документ е да служи като взаимно договорен инструмент за сътрудничество между специалистите от услугите за подкрепа на жертви и програмите за работа с извършители, в случай че не може да бъде подписано стандартно споразумение за сътрудничество поради административни причини от страна на организацията. Това е споразумение между специалисти, което се подписва за всеки отделен случай, по който работят и чрез което те изразяват своето съгласие за ефективно управление на случая.

3. Области на сътрудничество

Професионалистите .....

име и фамилия на участващите професионалисти от .....

/име на организацията/програмите/ се съгласяват, че сътрудничеството между тях е от решаващо значение за гарантиране на безопасността на пострадалите и техните семейства. Важен аспект за постигане на ефективност на този процес е гарантирането, че специалистите споделят обективно информацията за случая, без пристрастия или предразсъдъци.

Съгласно този документ специалистите няма да споделят важна или поверителна информация, която може да наруши политиките за защита на данните на съответната организация. Специалистите са съгласни със следните основни принципи:

- а. **Комуникация:** Гореспоменатите професионалисти ще бъдат в непрекъсната комуникация, както е предвидено в протокола ASAP (член 3.2). Това сътрудничество има за цел да осигури ефективно управление на случаите и защитата на пострадалата и останалите засегнати, в това число децата.
- б. **Общо разбиране:** Специалистите са обединени около общо разбиране за насилието, основано на пола и домашното насилие и се съгласяват взаимно да обменят знания относно тези теми. Всеки от тях се ангажира да участва в разпределението на ролите, планирането на потенциалните действия и прилагането на процедурите за всяка организация, включен в системата, както е описано подробно в параграф 1.4.1 от Протокола.
- в. Специалистите разбират потенциала за прилагане на протокола, който координира и стандартизира работата им. Всеки от тях се съгласява да участва със своята професионална компетентност и отговорност към процеса на сътрудничество.
- г. Има консенсус за отношението между организацията, която очертава обмена на информация (параграф 3.4 от протокола) по начин, който е ефективен и допринася за доброто управление на случая. Обменът на информация ще се управлява в съответствие със законовите регламенти и съответните разпоредби за поверителност. Специалистите се съгласяват да допринасят за точността, навременността и сигурността на процеса на обмен на информация.
- д. Предоставянето на съгласие от специалиста в никакъв случай не е обвързващо за организацията, в която работи.
- е. Предоставянето на съгласие не е обвързващо действие, а по-скоро съгласие за насърчаване на взаимното разбиране и сътрудничество.

4. Подпис

Организация:: .....

Име и фамилия: .....

Позиция: .....

Подпис: .....

Дата: ...../...../20.....

ASAP_{2.0}

A Systemic Approach to address
Perpetrators of domestic violence

Funded by
the European Union

Association *NAIA*

UNA CASA
PER L'UOMO
società cooperativa sociale

www.work-with-perpetrators.eu